

GENÇLİĞİN YÜZLERİ

ŞİMDİ SÖZ GENÇLİKTE!

Gençliğin Yüzleri Politika Önerisi II: Eğitim

Yayına hazırlayan: daktilo1984

daktilo1984

 MEDAR
Medya Araştırmaları Derneği

 NDI
NATIONAL
DEMOCRATIC
INSTITUTE

 SOSYAL
İKLEM

Giriş

Gençliğin Yüzleri, 18-30 yaş arası gençlerin sesini topluma ve karar alıcılara duyurmak üzere gençlerin ortak akıl ile kurguladığı bir çözüm üretme çalışmasıdır. Bu çalışma ile 2023 genel seçimlerinde genç seçmenlerin sorunlarının ve taleplerinin, siyasi partiler tarafından görünür olması ve parti politikalarına girmesi hedeflenmektedir. 2023 genel seçimlerinde ilk kez oy kullanması beklenen genç seçmen sayısı yaklaşık 7 milyon, Y ve Z kuşağı olarak adlandırılan 40 yaş altı genç seçmenlerin toplam büyüklüğü 32 milyondur. Gençliğin Yüzleri, 18-30 yaş arasındaki genç seçmenlerin bu potansiyelini hedeflemektedir. Gençliğin Yüzleri Projesi kapsamında 8 şehirde düzenlenen forumlarda gençlerin başlıklarını kendilerinin belirlediği, 693 gencin katıldığı, 153 tartışma oturumu gerçekleştirilmiştir. Bu oturumlarda tüm katılımcılara açık olarak yürütülen tartışmalar anonim olarak ana hatlarıyla raporlanmış, elde edilen veriler belirlenen sorun başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Bu sorunlardan en fazla öne çıkan 4 tanesi tespit edilmiş ve her biri için bir politika önerisi raporu hazırlanmıştır. Öncelikli sorunların tespiti ve çözüme ilişkin beklenti ve ihtiyaçların dile getirilmesi için gerçekleştirilen tartışmalardan yola çıkılarak hazırlanan bu politika önerisi raporu, gençliğin gündemini siyasi partilerin, milletvekili adaylarının ve genel olarak karar alıcıların gündemiyle buluşturma amacı taşımaktadır.

Tartışmaların analizi ve sınıflandırılmasıyla elde edilen forum verileri güncel yasal durum, uygulamalar, istatistikler ve araştırmalar ışığında ele alınmış, tartışmalarda öne çıkan sorunların seçilme nedenleri ve dayanakları ulusal ve uluslararası ölçekte açık kaynak verilerle desteklenmiştir. Yine bu bağlamda karar alıcılar tarafından uygulanabilir çözüm önerileri oluşturulurken hem ulusal hem de uluslararası mevzuat ve örneklerden yararlanılmaya çalışılmıştır. Politika raporunda sunulan çözüm önerileri, sorun bulgularıyla bire bir karşılıklılık esasıyla oluşturulmamıştır. Bunun yerine birden fazla sorunu, sorunların dile getirildiği kapsamı da açacak şekilde aynı anda hedef alan öneriler biçiminde düzenlenmiştir.

Forumlarda öne çıkan 4 sorun başlığından biri "Eğitim" olmuştur. Politika raporu ağırlıklı olarak yükseköğretime odaklanmaktadır.

Yönetici Özeti

- **Genç nüfus ve öğrenci sayısı toplam nüfus içinde büyük bir yere sahip:** Örgün eğitimdeki üniversite öğrencisi sayısı 3 milyon 760 bindir. Sadece örgün eğitimdeki üniversite öğrencilerinin sayısı ülke nüfusunun yaklaşık %5'ini oluşturmaktadır. 15-24 yaş aralığındaki toplam nüfus ise Türkiye nüfusunun %15,3'üne karşılık gelmektedir.
- **Üniversite sayısı katlanarak arttı:** 1999 yılında 73 olan üniversite sayısı 2023'e gelindiğinde 129'u devlet üniversitesi olmak üzere toplam 208'e ulaşmıştır.
- **Üniversite enflasyonu, diplomayı değersizleştiriyor:** Gençler üniversite sayısının plansız şekilde artışından yakınıyor. Yetersiz kaynaklar, yetersiz öğretim kadroları ve uygun olmayan fiziksel koşullar, öğrencilerin eğitim kalitesini ve eğitim hayatlarına ilişkin memnuniyetlerini düşürüyor. Üniversiteler işsiz genç deposuna dönüşüyor.
- **Üniversite nitelik kaybediyor:** Üniversite enflasyonuna yanıt verecek nitelikte ve sayıda öğretim üyesi yetiştirilemediği için akademisyenlerin niteliği de düşüyor, liyakatsiz öğretim kadroları oluşuyor.
- **Gençler yeterli rehberlik hizmeti alamıyor:** Gençlere göre üniversite öncesi eğitim sorunlarından biri bireylerin yatkın olduğu öğrenme biçimlerinin erken yaşta tespit edilememesi, bireylerin yeteneklerine göre yönlendirilmeyip, yeterli rehberlik hizmeti alamaması.
- **Gençlerin daha fazla psiko-sosyal desteğe ihtiyacı var:** Gençlerin en çok ihtiyaç duyduğu şey burs, ikinci olarak psikolojik destek.
- **Eğitim bir statü ve gelecek sağlama kapasitesini yitiriyor:** Üniversite ve diploma enflasyonu, eğitimde niteliğin düşüşü, mezun kalitesinin düşüşü, iyi bir bilimsel müfredat ve sosyo-kültürel gelişim formasyonunun eksikliği eğitimin statü sağlama işlevini yitirmesine yol açıyor.
- **Eğitimde fırsat eşitsizliği artıyor:** Gelir dağılımındaki adaletsizlik eğitime erişimi de etkiliyor. Okullar arasında altyapı imkânlarının dağılımında büyük bir adaletsizlik oluşuyor. Toplumda dikey mobilizasyon zorlaşıyor. Bölgeler arası eğitim altyapısında ciddi eşitsizlikler var. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yüklenen toplumsal roller, kültürel gerekçeler ve ailevi baskılar nedeniyle yoksul bölgelerde kız çocuklarının eğitime erişimi güçleşiyor.
- **Akademik özgürlükler erozyona uğramış durumda:** Üniversite özerkliğinin aşınması akademik liyakat prensiplerine ve yükselme süreçlerine zarar veriyor, hem akademik personelin hem de öğrencilerin eğitim faaliyetlerini baskı altına alıyor.
- **Akademide liyakat kaybı ve bütçe yetersizliği yaşanıyor:** Güvencesiz çalışma ortamı eğitimin niteliğini düşürüyor, yurtdışına akademik göçü teşvik ediyor.
- **Rehberlik hizmetleri geliştirilip yaygınlaştırılmalı, müfredat çeşitliliği sağlanmalı:** Liseden itibaren öğrencilerin ilgi alanlarına ve uzmanlaşma potansiyeline göre yönelebileceği müfredat ve sistem çeşitliliği sağlanabilir. Öğrencilere üniversitede olduğu gibi seçmeli derslerle kişiselleştirilmiş müfredata yönelme fırsatı verilmelidir.
- **Devlet okullarının eğitim altyapısına daha fazla yatırım yapılmalı, özel okullar karşısında yaşanan eşitsizlikler giderilmeli:** Devlet okullarının eğitim materyalleri, bilişim teknolojileri, sağlık ve beslenme donanımı gibi eğitim altyapıları ve imkânları en az özel okullar düzeyine çıkarılabilir. Devlet okullarında kampüs ortamı sağlanabilir; laboratuvar, sanat ve spor imkânları ve uygulamalı eğitimler çoğalabilir. Özel okullar üzerinde yeni bir denetim ve gözetim mekanizması kurulabilir.

- **Eğitime erişimdeki eşitsizlikler giderilmeli, ayrımcılığa son verilmeli, kız çocuklarının ve genç kadınların eğitime erişimi güvence altına alınmalı:** Kız çocuklarının okullaşması ve eğitime erişimleri devlet tarafından daha sıkı denetlenmeli ve desteklenmeli. Doğu bölgelerinde ilköğretimde karşılaşılan dil bariyerini aşmak için çift dilli eğitim modelleri gözden geçirilebilir ve öğrenciler Türkçeyi eksiksiz öğrenene kadar çift dilli model sürdürülebilir. Üniversite yurtlarındaki cinsiyet temelli ayrımcılığa son verilmeli.
- **Eğitim sistemi günlük siyasetin etkisinden arındırılmalı, uzun vadeli planlamalarla istikrara kavuşturulmalı:** Her düzeydeki eğitim politikaları belirlenirken uzun-orta ve kısa vadeli amaçlar ana hatlarıyla ortaya konmalı ve bu süreç tüm siyasi partiler ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla şeffaf ve kamusal tartışmaya açık şekilde ilerlemelidir. yeni üniversite, fakülte ve bölüm açılırken bunların önceki maddede belirtilen eğitim stratejisine uygun olmasının sağlanması gerekir. Akademik niteliği yüksek öğretim üyesi sayısı arttırılmalı. Eğitimcilerin yaşam boyu gelişimi ve liyakatin korunması için güncel bilimsel literatürün takibi temin edilmeli, alan yeterlilikleri belirli aralıklarla sınanmalı.
- **Eğitimin iş edindirme ve sosyo-kültürel gelişim kapasitesini güçlendirecek önlemler alınmalı, iş yaşamıyla bağı kurulmalı:** Üniversite süresince öğrencilerin staj yapabilmesi için gerekli özel sektör teşvikleri ve yasal düzenlemeler oluşturulabilir. Laboratuvar ve uygulama birimleri yaygınlaştırılmalı, öğrencinin ekonomik ve bilimsel etkinlikle bağı kurulmalı. Yabancı dil öğretiminin eğitim sisteminin önemli parçalarından biri haline getirilmesi, küçük yaştan itibaren daha yoğun eğitim verilmesi önerileri gençler tarafından sıklıkla dile getirilmektedir.
- **Üniversite özerkliği tesis edilmeli, akademik özgürlük güvence altına alınmalı, üniversite bütçeleri arttırılmalı:** Akademik özgürlükleri ve üniversite özerkliğini tesis etmek için YÖK'ün mevcut yapısı yerine daha çok koordinasyon ve kalibrasyon gibi alanlarda etkin bir düzenleyici mekanizmaya ihtiyaç vardır. Rektörler üniversite içinde yapılacak seçimlerle belirlenmelidir. Üniversite eğitiminin kalitesinin arttırılması için üniversite bütçeleri arttırılması gerekir.

Gençlerin Perspektifinden Eğitim Sorunları

Türkiye’de eğitim sistemi hem genç nüfusun hem de bir bütün olarak ülkenin en önemli sorunlarından biridir. Eğitim aynı zamanda istihdam, ekonomi, siyasi katılım gibi sorunlarla da derinden ilişkili olduğu için gençlerin eğitimle ilgili sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilip hayata geçirilebilmesi yaşamsal bir öneme sahiptir. Eğitimdeki nüfusun büyüklüğü de meseleyi titizlik ve sağlam bir planlama anlayışıyla ele almanın önemini arttırmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı’nın verilerine göre örgün eğitimdeki üniversite öğrencisi sayısı 3 milyon 760 bindir.¹ Sadece örgün eğitimdeki üniversite öğrencilerinin sayısı ülke nüfusunun yaklaşık %5’ini oluşturmaktadır. 15-24 yaş aralığındaki toplam nüfus ise Türkiye nüfusunun %15,3’üne karşılık gelmektedir ve bu oran AB ülkelerinin genç nüfus ortalamasının oldukça üstündedir.²

Yakın zamana kadar eğitim ve kademeler arası sınav sistemlerinin sık sık değişmesinin yarattığı düzensizlik ve belirsizlik ülkenin genç insan kaynağından elde edebileceği verimi düşürmüş, gençlerin istihdam ve kariyer olanaklarının yanı sıra genel iyi olma halinde de olumsuz etki yaratmıştır. Bununla birlikte özellikle yükseköğretim olanaklarına erişim de kolaylaştırılmış, bu da beraberinde niteliksizleşmeyi getirmiştir. Foruma katılan gençlere göre, eğitim olanaklarına erişimin nicelik bakımından artmasıyla ilişkili olarak eğitimin niteliği ve gençlere gelecek sunabilme kapasitesi azalmıştır. 1999 yılında 73 olan üniversite sayısı 2023’e gelindiğinde 129’u devlet üniversitesi olmak üzere toplam 208’e ulaşmıştır. Gençler eğitimdeki nitelik düşüşünün bir bütün olarak hayatlarını ve geleceklerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. İyi eğitim alamayan gençlerin uluslararası istihdam piyasasında rekabet kapasitesi azalmakta, akademik gelişimleri sekteye uğramaktadır. Nitelik düşüşü iş bulmayı zorlaştırmakta, çalışma koşullarını kötüleştirmekte, girişim yapabilme becerilerini zayıflatmaktadır.

¹ https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_organ_egitim_2021_2022.pdf

² <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2021-45634&dil=1>

Bulgular

Üniversite enflasyonu, diplomayı değersizleştiriyor

Farklı şehirlerde gençlerin sıklıkla dikkat çektiği olgulardan biri üniversite sayısının plansız şekilde artışı ve adım başı kurulan apartmandan bozma özel üniversiteler olmuştur. Yetersiz kaynaklar, yetersiz öğretim kadroları ve uygun olmayan fiziksel koşullar, öğrencilerin eğitim kalitesini ve eğitim hayatlarına ilişkin memnuniyetlerini düşürmektedir. Gençlere göre siyasi iktidar oy almak istediği bölgelerde ihtiyaç ve gerekli kapasite olmadığı halde üniversite açmıştır. Üniversite belli bölgelerde ekonomik hayatı canlandıracak, öğrenci varlığı ve faaliyetiyle kente belli bir kaynak akışını sağlayacak bir üretim faktörü gibi değerlendirilmektedir. Seçmen desteği sağlamak için üniversite enflasyonu oluşmasına yol açılmıştır. Üniversite niteliğini ve işlevini haiz olmayan kurumlar gerçek bir işlevi olmayan diploma patlamasına neden olmaktadır. Bu da üniversite mezunu olmayı avantajlı bir özellik olmaktan çıkarmaktadır.

Üniversiteye girişin nitelik gözetmeyecek şekilde kolaylaştırılması üniversiteyi işlevsizleştirmektedir. Bunun sonucunda üniversiteler işsiz genç deposuna dönüşmektedir. Mesleki eğitim veya mesleki deneyimden uzak kalan gençler sırf diploma almak adına birkaç yılını kaybetmekte, bununla birlikte üniversiteler de asli varlık nedeninden uzaklaşıp bilimsel üretimde geri kalmaktadır.

Öğretim üyesi sayısı üniversite sayısı ile aynı oranda artmamaktadır. Gençler öğretim elemanlarının yetersizliğinden yakınmaktadır. Üniversitelerin yıllık faaliyet raporlarındaki veriler gençlerin eleştirilerini destekler niteliktedir.³ Üniversite enflasyonuna yanıt verecek nitelikte ve sayıda öğretim üyesi yetiştirilemediği için akademisyenlerin niteliği de düşmekte, liyakatsiz öğretim kadroları oluşmaktadır. Sonuçta akademik üretim yapılmayan, hak edilmeyen unvanların elde edildiği üniversiteler oluşmaktadır.

Gençler yeterli rehberlik hizmeti alamıyor

Gençlik forumlarında dile getirilen üniversite öncesi eğitim sorunlarından biri bireylerin yatkın olduğu öğrenme biçimlerinin erken yaşta tespit edilememesi, bireylerin yeteneklerine göre yönlendirilmeyip, yeterli rehberlik hizmeti alamamasıdır. Rehberlik hizmetlerinin yanlış yönlendirildiklerini sıkça belirtmektedir. Bu bağlamda öğrenci odaklı yaklaşımın eksikliği ülkenin insan kaynağının verimsiz kullanılmasına neden olmaktadır.

Gençlerin daha fazla psiko-sosyal desteğe ihtiyacı var

Forumlara katılan gençler eğitim sürecinde psiko-sosyal desteğin eksikliğinden yakınmaktadır. Bir araştırmaya göre gençlerin en çok ihtiyaç duyduğu şey burs, ikinci olarak psikolojik destektir.⁴ Verilere göre gençlerin yarısından fazlası psikolojik desteğe ihtiyaç duymaktadır.

³ <https://www.birgun.net/haber/altvapilar-eksik-personel-yetersiz-423623>

⁴ <https://www.tog.org.tr/wp-content/uploads/2022/10/Genclerin-Ihtiyaclari-Arastirmasi-2022-KONDA.pdf>

Eğitim bir statü ve gelecek sağlama kapasitesini yitiriyor

Geçmişte eğitim bir toplumsal statü sağlayabiliyordu ancak bu kapasitesi giderek kayboldu. Yine de toplum bu beklentiyle eğitime yönelmeye devam etmektedir. Üniversite ve diploma enflasyonu, eğitimde niteliğin düşüşü, mezun kalitesinin düşüşü, iyi bir bilimsel müfredat ve sosyo-kültürel gelişim formasyonundan geçmemiş üniversite mezunlarının çoğalması nedenleriyle gençler eğitimin statü sağlama işlevini yitiriyor olmasından kaygı duymaktadır.

Eğitimde fırsat eşitsizliği artıyor

Eğitimde artan fırsat eşitsizliği gençlerin konuyla ilgili yakındığı başlıca sorunlardan biridir. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum eğitimdeki fırsat eşitsizliğine de yansımakta, gelir dağılımındaki adaletsizlik eğitime erişimi de etkilemektedir. Planlama eksikliği ve yeterli kaynak ayrılmaması nedeniyle okullar arasında altyapı imkânlarının dağılımında büyük bir adaletsizlik oluşmaktadır. Nitelikli eğitime erişimdeki adaletsizlik sosyal tabakalaşmaya da yansımakta, toplumda dikey hareketlilik zorlaşmaktadır.

Fırsat eşitsizliği sorununda öne çıkan bir başka gelişme özel okulların yaygınlaşmasıdır. Özel okul ücretlerindeki artış yoksul kesimler ile varlıklı kesimler arasındaki eğitim eşitsizliğini derinleştirmektedir. Eğitimde kamu yararının öncelik olmaktan çıkmış olması geniş kesimler için fırsat eşitliğinin ortadan kalkmasını pekiştirmektedir.

Gençler üniversite eğitiminin iş hayatına hazırlama bakımından yetersiz kaldığını dile getirmekte, mezuniyet sonrası iş bulabilme kaygısıyla eğitimlerine ek olarak mesleki sertifika ve kurslara yönelmektedir. Ancak bunlara erişim de pahalı olduğu için eşitsizlik ve fazladan maddi külfet oluşmaktadır. Gençlere göre lise düzeyindeki mesleki eğitim de kalitesiz olduğu için cazip değildir ve mezunlara ekonomik fırsatlar sunamamaktadır.

Fırsat eşitsizliğinin bir diğer biçimi ihtiyaca göre eğitim sağlanmamasıdır. Eğitim tasarımı kişilerin ihtiyaçları belirlenerek yapılmamakta, üstün yetenekli veya üstün başarı gösterebilecek öğrenciler iyi yönlendirilmediği ve gerekli desteği almadığı için potansiyellerini ortaya koyamamaktadır.

Gençlerin sıkça dile getirdiği ülkenin kronik sorunlarından biri bölgeler arası eğitim altyapısındaki ciddi eşitsizliklerdir. Doğu bölgelerinde okula erişim hâlâ zor, öğretmen sayısı az, eğitim kalitesi düşüktür. Buralarda yaygın şekilde yeni üniversiteler açılrsa da bunlar gençlere imkân sağlamak açısından geri kalmaktadır. Bölgeler arası eşitsizliğin bir diğer boyutu da dil bariyeridir. Gençler tartışmalarda birçok kez anadilde eğitim alamıyor olmanın yarattığı sorunları dile getirmiştir. İlköğretimde anadil ile eğitim dilinin farklı olmasından kaynaklı eğitimde geri kalma, kültürel farklılaşma gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yüklenen toplumsal roller nedeniyle yoksul bölgelerde kız çocuklarının eğitime erişimi güçleşmektedir. Günümüzde hâlâ dini, kültürel veya ekonomik nedenlerle kız çocuklarının eğitimi yarım kalabilmektedir. Eşitsizliğin güncel tezahürlerinden biri de öğrenci yurtlarında yaşanmaktadır. Özellikle genç kadınlar yurtlarda maruz kaldıkları cinsiyet temelli ayrımcılıktan yakınmaktadır. KYK yurtlarında erkek öğrencilere özellikle giriş çıkış saatlerinde daha esnek davranılırken kadın öğrencilere daha katı

davranılmaktadır. Öğrencilerin giriş çıkış saatlerinin kısıtlanması, diğer öğrencilerle ortak çalışma veya kültür, sanat, eğlence gibi rekreasyon faaliyetlerinden yoksun kalmasına yol açmaktadır.

Cinsiyet eşitsizliğinin eğitim üzerindeki bir diğer etkisi, özellikle kız çocuklarının okullaşması ve üniversiteye erişimi sürecinde yaşanan sorunlarda görülmektedir. Gençler kız çocuklarının ilkokuldan itibaren eğitime ulaşmakta güçlük çektiğini, ancak özellikle üniversiteye gitmeleri önünde ailevi baskılar ve kültürel nedenlerden kaynaklı engeller olduğunu belirtmektedir. Kız çocuklarının ailesinden başka şehirde bir üniversiteye gitmesinin erkek çocuklarına nazaran daha zor olduğu dile getirilmektedir.

Akademik özgürlükler erozyona uğramış durumda

Eğitim başlığı altında gençlerin en çok dile getirdiği konulardan biri üniversite özerkliğidir. Üniversite özerkliğinin aşınması akademik liyakat prensiplerine ve yükselme süreçlerine zarar vermekte, hem akademik personelin hem de öğrencilerin eğitim faaliyetlerini baskı altına almaktadır. Üniversitelerde yaşanan rektör atama krizleri ve öğrencilerin sergiledikleri protestolar ardından yaşadıkları sıkıntılar nedeniyle üniversite yönetimlerinin siyasi baskı altında olduğu görüşü yaygındır. Öğrenciler siyasi baskılar nedeniyle özgür ve yaratıcı akademik üretimin zorlaştığını, üniversitede ifade özgürlüğü ortamının oluşmasının engellendiğini düşünmektedir. Yine öğrenciler üniversitelerdeki gergin ortam nedeniyle güvensizlik hissi yaşadıklarını belirtmektedir. Kolluk gücünün kampüslerde ve kampüs çevrelerinde yoğun şekilde bulunması güvensizlik algısını beslemektedir. Üniversite yönetimine sorun ve taleplerin iletileceği kanalların yetersiz olduğu dile getirilmektedir. Mevcut sorunların birleşimi üniversiteyi işlevsellikten uzaklaştırmaktadır.

Akademide liyakat kaybı ve bütçe yetersizliği yaşanıyor

Üniversite kurumunun zayıflamasının bir diğer nedeni akademisyenlerin mesleki güvencesinin zayıflamasıdır. Güvencesiz çalışma ortamı eğitimin niteliğini düşürmekte, yurtdışına akademik göçü teşvik etmektedir. Üniversitelere ayrılan bütçenin yetersizliği de akademik üretkenliği baltalamakta ve iyi yetişmiş akademik personelin çalışmaları için yurtdışını tercih etmesine yol açmaktadır.

Akademik personelin ve akademik gelişime katkı sağlayabilecek yetişmiş insan kaynağının başka ülkelere yönelmesini pekiştiren bir diğer etken akademide liyakat ilkesinin gözardı edilmesidir. Akademik unvan ve kadroların liyakatli biçimde dağıtılmaması yetkin işgücünün üniversiteyi tercih etmemesine, var olanların verimsizleşmesine ve yine beyin göçüne neden olmaktadır.

Deprem eğitimin kırılğan konumunu gözler önüne serdi

Deprem sonrası eğitim süreçleri hakkında verilen kararlar gençleri olumsuz etkilemiştir. Gençler örgün eğitime belirsiz bir süre ara verilip uzaktan eğitime geçilmesinin barınma, ulaşım, temel ihtiyaçlar ve sosyalleşme konularında mağduriyet yaratacağını dile getirirken, psiko-sosyal desteğin önemine vurgu yapmaktadır. Afet sonrası ilk fedakârlık yapılan faaliyetin eğitim olması, gençleri toplumsal anlamda en dezavantajlı gruptan bir haline getirmektedir.

Çözüm Önerileri

Rehberlik hizmetleri geliştirilip yaygınlaştırılmalı, müfredat çeşitliliği sağlanmalı

- Liseden itibaren öğrencilerin ilgi alanlarına ve uzmanlaşma potansiyeline göre yönelebileceği müfredat ve sistem çeşitliliği sağlanabilir. Öğrencilere, rehberlik öğretmenlerinin de içinde bulunduğu bir süreçle standart müfredatlar yerine kendilerini ifade edebilecekleri çeşitlendirilmiş, üniversitede olduğu gibi seçmeli derslerle kişiselleştirilmiş müfredata yönelme fırsatı verilmelidir. Yine öğrencilerin geleceklerini belirleme sürecinde ihtiyaç duydukları psiko-sosyal destek yaygınlaştırılabilir, ücretsiz şekilde erişebilmeleri sağlanabilir. Özel yetenekli ve özel gereksinimli çocuklar için okullar ve altyapı imkânları yaygınlaştırılabilir.

Devlet okullarının eğitim altyapısına daha fazla yatırım yapılmalı, özel okullar karşısında yaşanan eşitsizlikler giderilmeli

- Devlet okullarının eğitim materyalleri, bilişim teknolojileri, sağlık ve beslenme donanımı gibi eğitim altyapıları ve imkânları en az özel okullar düzeyine çıkarılabilir. Devlet okullarında kampüs ortamı sağlanabilir; laboratuvar, sanat ve spor imkânları ve uygulamalı eğitimler çoğalabilir. Bu amaçla daha fazla sosyal ve kültürel aktivite için gerekli altyapı desteği, yabancı dil eğitiminin kalitesinin artması ve sınıfların kontenjanlarının sınırlandırılması seçenekleri gençler tarafından çözüm önerileri arasında sayılmaktadır. Bununla birlikte, ekol olmuş devlet okullarının da kalitelerinin düşmesine izin verilmemelidir. Bu tip okullar siyasi atamalar ve kurum kültürü hilafına yapılan uygulamalarla son zamanlarda güç kaybetmektedir.
- Özel okullar üzerinde kamu eliyle ve öze okul temsilcilerinin de katılacağı yeni bir denetim ve gözetim mekanizması kurulabilir. Özellikle öğretmenlerin çalışma koşulları için bir düzenleme yapılması gerektiği gençler tarafından dile getirilmektedir. Özel okul kurmak için gerekli altyapı ve hizmet koşulları yeniden düzenlenebilir ve denetlenebilir.

Eğitime erişimdeki eşitsizlikler giderilmeli, ayrımcılığa son verilmeli, kız çocuklarının ve genç kadınların eğitime erişimi güvence altına alınmalı

- Kız çocuklarının okullaşması ve eğitime erişimleri devlet tarafından daha sıkı denetlenmeli ve desteklenmeli. Bunu sağlamak için özellikle kız çocuklarını eğitime erişimini güçleştiren çocuk yaşta evlilik ile kararlı bir mücadele gerekmektedir. Bu amaçla ülke genelinde sosyal hizmet ve denetim personeli görevlendirilebilir. Genç kadınların ve kız çocuklarının hukuki ve psikolojik desteğe ulaşabilmesi için yasal mevzuat güçlendirilebilir, bu amaçla kurumsal altyapı oluşturulabilir.
- İlköğretimde karşılaşılan dil bariyerini aşmak için çift dilli eğitim modelleri gözden geçirilebilir ve öğrenciler Türkçeyi eksiksiz öğrenene kadar çift dilli model sürdürülebilir. Orta ve üst kademeye geçiş sürecinde uygulanabilecek farklı çift dilli eğitim modelleri için Kanada, Güney Afrika, Birleşik Krallık, İspanya (Bask ve Katalonya) gibi ülkelerdeki uygulamalar incelenebilir.⁵

⁵ https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_Ciftdillilik-ve-Egitim.pdf

- Üniversite yurtlarındaki cinsiyet temelli ayrımcılığa son verilmeli. Öğrencilerin yurda fiziksel erişim, giriş-çıkış saatleri ve bunlarla ilişkili ortaya çıkan cinsiyet temelli ayrımcılığı ortadan kaldırmaya da katkı sağlamak için yurtlar olabildiğince üniversite kampüslerinin içine yapılabilir. Yurtlar belirli bir ahlak anlayışının dayatıldığı mekânlar olarak işletilmek yerine vatandaşların anayasal haklarını ihlal etmeyecek şekilde düzenlenmelidir.
- Ataerkil kültürel normların eğitim üzerindeki etkisi sınırlandırılmalıdır. Bu amaçla toplumsal cinsiyet eğitimi ile cinsel yaşam ve sağlık eğitimleri de üniversite müfredatının temel unsurlarından biri haline getirilebilir.
- Tüm okullarda görme engelliler için en yakın toplu taşıma durağından sınıf kapılarına kadar görme engelli yolları yapılmalıdır. Görme engellilerin kütüphanelere erişiminin temin edilebilmesi için yasaların gerektirdiği üzere basılı eserlerin elektronik formatlarının öğrencilerin yararlanabileceği kütüphanelerde bulundurulmasını sağlayacak denetim ve yaptırımları uygulanmalı.

Eğitim sistemi günlük siyasetin etkisinden arındırılmalı, uzun vadeli planlamalarla istikrar kavuşturulmalı

- Her düzeydeki eğitim politikaları belirlenirken uzun-orta ve kısa vadeli amaçlar anahatlarıyla ortaya konmalı ve bu süreç tüm siyasi partiler ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla şeffaf ve kamusal tartışmaya açık şekilde ilerlemelidir. Böylece, değişen her siyasi süreçte yenilenen bir eğitim politikasından ziyade üzerinde uzlaşılmış tutarlı bir politikaya sahip olunabilir. Amaçların somut şekilde ortaya konması, atılacak adımların da açıklanan amaçlar ile uyumlu olup olmadığını gösterecek ve karar alıcıların, uygulayıcıların performansını ölçmeye yardımcı olacaktır.
- Plansız şekilde açılan üniversiteler hem kamu kaynaklarının heba olmasına hem de eğitim kalitesinin dramatik şekilde düşmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla, yeni üniversite, fakülte ve bölüm açılırken bunların önceki maddede belirtilen eğitim stratejisine uygun olmasının sağlanması ve olabildiğince siyasi/popülist yaklaşımlardan uzak durulması gerekir. Eğitim politikalarının belirlenmesi ve gerekli hallerde değiştirilmesi süreçleri hem kamunun hem sivil toplum paydaşlarının katılacağı bir ulusal komisyonun yetkisine devredilirse siyasetin etkisi asgari düzeye indirilebilir.
- Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının azaltılmasının yolu kontenjanları azaltmak olduğu kadar aynı zamanda akademik niteliği yüksek öğretim üyesi sayısını da arttırmaktan geçmektedir. Bunun için, nitelikli akademisyen yetiştiren ve bu işi ülkenin başarılı üniversiteleriyle işbirliği içinde yürüten ÖYP (Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı) gibi projelere geri dönülebilir. Yüksek Lisans ve Doktora süreçlerinde, akademisyenlerin kendilerini geliştirmelerine mâni olacak idari işlemlerle boğulmaması oldukça önemlidir.
- Gençler eğitimcilerin yaşam boyu gelişimi ve liyakatin korunması için güncel bilimsel literatürün takibinin temin edilmesini, bunun için de alan yeterliliklerinin belirli aralıklarla sınanmasını önermektedir. Son yıllarda, doçentlik sınavındaki mülakat uygulamasının kaldırılması oldukça olumsuz bir sonuç doğurmuştur. Bu tip aşamalar, akademisyenlerin literatür bilgisini canlı tutmaktadır. Bununla birlikte, akademisyenlerin sosyalleşmeleri, diğer üniversite akademisyenleriyle işbirliği içinde olmaları oldukça önemlidir. Bu açıdan, yurtiçi ve yurtdışı değişim programlarının desteklenmesi ve maddi kaynakların olabildiğince erişime açık olması gereklidir. Uluslararası eğitim ve öğrenci hareketliliği

kültürel etkileşimi ve bilimsel bilgi alışverişini güçlendirecektir. Eğitimin dar ve bölgesel bir vizyona hapsolmaktan kurtulup evrensel bir yaklaşıma kavuşmasına yardımcı olacaktır.

Eğitimin iş edindirme ve sosyo-kültürel gelişim kapasitesini güçlendirecek önlemler alınmalı, iş yaşamıyla bağı kuvvetlendirilmeli

- Üniversite süresince öğrencilerin staj yapabilmesi için gerekli özel sektör teşvikleri ve yasal düzenlemeler oluşturulabilir. Böylece, öğrencilerin mezun olmadan önce iş tecrübesine sahip olmaları ve profesyonel ağlarla ilişkisi temin edilebilir.
- Üniversite öncesi ve üniversite eğitiminde eğitimin pratikle ilişkisi kuvvetlendirilmeli, laboratuvar ve uygulama birimleri yaygınlaştırılmalı, öğrencinin ekonomik ve bilimsel etkinlikle bağı kurulmalı. Üniversitelerin kültürel ve sportif faaliyetler için bütçe ayırmaları, kampüsleri bir sosyalleşme zemini olarak görmeleri ve öğrencileri ekonomik sıkıntılardan ötürü sosyalleşmekten alıkoyan bariyerleri ortadan kaldırmaları gerekmektedir. Üniversiteler birer dersane gibi görülmemeli, üniversite eğitiminin ve akademik gelişimin bütünselliği kavranmalıdır.
- Yabancı dil eğitiminin kalitesi önemli bir sorundur ve artırılmalıdır. Yabancı dil öğretiminin eğitim sisteminin önemli parçalarından biri haline getirilmesi, küçük yaştan itibaren daha yoğun eğitim verilmesi önerileri gençler tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Üniversitelerin, Türkçe eğitim verseler dahi, bazı seçmeli dersleri yabancı bir dilde sunmaları sağlanabilir. Yabancı dil eğitimi ülkemizin zayıf olduğu başlıklardan biridir. Bu alandaki eksiklik hem uluslararası rekabet gücümüzü kısıtlamakta hem de güncel ekonomik ve bilimsel gelişmeleri takip edebilmeyi güçleştirmektedir. Yabancı dil eğitimi aynı zamanda vatandaşların ülke sorunlarıyla ilgilenirken evrensel ve karşılaştırmalı bir vizyon edinmelerini kolaylaştıracaktır.
- Üniversitelerin ortak müfredatında yer alan YÖK derslerinin yerine daha nitelikli ortak giriş dersleri müfredata alınabilir. Öğrencilerin ve çağın ihtiyaçlarına yanıt vermekten uzaklaşan, her bölüm için zorunlu olan ortak YÖK derslerinin yerine “Bilime Giriş”, “Cumhuriyet Tarihi” gibi dersler müfredata eklenebilir. Bu anlamda Boğaziçi Üniversitesi’nin tüm bölümler için YÖK derslerinin yerine hayata geçirdiği başarılı uygulamalar incelenebilir.
- Kütüphanelerin yetersizliği gençler tarafından sıklıkla dile getirilmektedir. Kütüphane sayıları artmalı, üniversite kütüphanelerinin kapasitesi geliştirilmelidir. Üniversiteler, canlı ve kendisini sürekli yenileyen yapılara dönüşmelidir. Öğrencilerin bilgisayar, internet, tablet gibi teknolojik altyapıya erişimi kolaylaştırılmalıdır. Pandemi sürecinde daha net biçimde gözlemlene fırsatı bulduğumuz teknolojik altyapı eksikliği eğitimin güncel ihtiyaçlara yanıt verebilme kapasitesini sakatlamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin gerekli donanıma ulaşmaları birer temel ihtiyaç olarak değerlendirilebilir.
- Üniversiteye yığılmayı azaltmak için meslek eğitim yaygınlaştırılabilir ve cazip hale getirilebilir. Diploma enflasyonu nedeniyle ülkemizde ara eleman eksikliği yaşanmaktadır.⁶ Üniversite öncesi veya üniversite düzeyinde iki yıllık meslek eğitiminin cazip hale gelebilmesi için istihdam piyasasında koşullar iyileştirilmeli, girişimci gençler teşvik edilmeli, yeni iş fikirleri için akademik ve sektörel destek almaları sağlanmalı.

⁶ https://www.atonet.org.tr/IcerikDetay/23573_aranan-ara-eleman-bulunamiyor

- Eğitim müfredatı küresel bilgi birikimi ve bilimsel gelişmelerle buluşturulacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Özellikle üniversitelerin seçmeli ders açarken, trendleri takip etmesi ve belirli konularda uzmanlaşmış kişileri ders vermeye davet ederken daha az bürokrasiyle uğraşması gerekir.

Üniversite özerkliği tesis edilmeli, akademik özgürlük güvence altına alınmalı, üniversite bütçeleri arttırılmalı

- Akademik özgürlükleri ve üniversite özerkliğini tesis etmek için YÖK'ün mevcut yapısı yerine daha çok koordinasyon ve kalibrasyon gibi alanlarda etkin bir düzenleyici mekanizmaya ihtiyaç vardır. Son yıllarda üniversitelerde gözlemlenen siyasileşme ve keyfi karar alma süreçlerine karşı özerk bir yönetim ve koordinasyon mekanizmasının gerekliliğini ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan, köklü bir üniversite reformu yapmak atılacak ilk adımdır. YÖK'ün kapatılmasıyla maalesef çözülebilecek bir sorun yoktur. Soruna daha esaslı bir çözüm bulmak, radikal tedbirler almak, gerekirse bazı üniversiteleri vasi üniversiteler ile birleştirmek gerekir. Bu adımların ardından YÖK'ün yetkileri üniversitelere ve üniversitelerin oluşturacağı özerk bir koordinasyon kuruluna devredilebilir. Üniversite özerkliğinin evrensel normları hakkında Dünya Üniversiteler Birliği'nin (WUS) Lima Bildirgesi ile Uluslararası Üniversite Öğretim Üyeleri Birliği (IAUPL) Sienne Bildirgesi gibi metinler birer çerçeve olarak kabul edilebilir, ulusal mevzuat bunlara göre güncellenebilir.
- Üniversite yönetimleri, 15 Temmuz darbe girişiminden sonra cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Bu durum cumhurbaşkanlığı sistemi ile birlikte üniversite özerkliği iyice zedeleyen bir hâl almıştır. Zira cumhurbaşkanının aynı zamanda bir partinin genel başkanı olması, rektörlerin ve onların atadığı kişilerin aslında siyasi bir partinin genel başkanı tarafından atandığı anlamına gelmektedir. Bunun önlenmesi için yöneticiler, daha önce olduğu gibi üniversite içinde yapılacak seçimlerle belirlenebilir. Burada kamu otoritesinin rolü, kimin yönetici olacağını belirlemek değil, yönetici olacak kişilerin asgari kriterlerini tespit etmek olabilir. Türkiye'deki üniversite rektörlerinin yaklaşık %35'inin hiçbir uluslararası yayını bulunmamakta, yine bir o kadarının ise hiç uluslararası atfı bulunmamaktadır⁷. Bu durum, nitelsiz ancak partizan kişilerin üniversiteleri yönetmesiyle sonuçlanmaktadır.
- Öğrencilerin üniversite bileşeni olarak karar süreçlerine katılmalarını sağlayacak mekanizmalar oluşturulmalıdır. Gerek öğrenci kulüpleri gerekse öğrenci konseyleri karar alma süreçlerinde aktif olmalı ve yönetim ile öğrenciler arasında şeffaf bir süreç işletilmelidir. Bu rol yasal bir garantiye alınmalıdır.
- Uluslararası Akademik Özgürlükler Endeksi'ne (AFI) göre Türkiye akademik özgürlükler bakımından en alt gruptaki ülkeler arasındadır.⁸ Bu nedenle ifade hürriyetini ve akademik özgürlüğü temin edecek yasal düzenlemeler yapılmalıdır. İş güvenliği akademisyenler için çok önemlidir. Özellikle vakıf üniversitelerinde, iş sözleşmesi rahatlıkla sonlandırılabilen ve işe geri dönüş ancak mahkeme kararıyla olabilmektedir. Bu süreç ise mevcut yargı koşullarında 1 yıl sürmekte, akademisyenler için karşılanması zor bir maliyet oluşturmaktadır.

⁷ <https://www.indyurk.com/node/101651/haber/prof-dr-karadağ-türkiye'de-rektör-olmak-için-akademik-niteliğe-bakılmıyor>

⁸ https://www.gppi.net/media/KinzelbachEtAl_2020_Free_Universities.pdf

- Merkezi bütçeden Milli Eğitim Bakanlığı'na ayrılan pay son yıllarda azalmaktadır.⁹ Üniversitelerdeki altyapı eksiklikleri ile öğrenci girişim ve projelerinin desteklenmemesi gençler tarafından dile getirilmektedir. Üniversite eğitiminin kalitesinin artırılması için üniversite bütçeleri artırılması gerekir. Ayrıca proje bütçelerinin dağıtımında liyakat ilkesinin gözetilmesi, projelerin, değerlendirme süreçlerinin ve çıktılarının şeffaf bir şekilde ilan edilmesi önemlidir.

---

⁹ <https://www.birgun.net/haber/butcede-egitimin-payi-giderek-eriyor-406766>

Siyasi Partiler için Politika Önerileri

- Liseden itibaren öğrencilerin ilgi alanlarına ve uzmanlaşma potansiyeline göre yönelebileceği müfredat ve sistem çeşitliliği sağlanabilir. Üniversitede olduğu gibi seçmeli derslerle kişiselleştirilmiş müfredata yönelme fırsatı verilmelidir.
- Özel yetenekli ve özel gereksinimli çocuklar için okullar ve altyapı imkânları yaygınlaştırılabilir.
- Öğrencilerin geleceklerini belirleme sürecinde ihtiyaç duydukları psiko-sosyal destek yaygınlaştırılabilir, ücretsiz şekilde erişebilmeleri sağlanabilir.
- Devlet okullarında kampüs ortamı sağlanabilir; laboratuvar, sanat ve spor imkânları ve uygulamalı eğitimler çoğalabilir. Daha fazla sosyal ve kültürel aktivite için gerekli altyapı desteği, yabancı dil eğitiminin kalitesinin artması ve sınıfların kontenjanlarının sınırlandırılmasına ihtiyaç vardır.
- Özel okullarda öğretmenlerin çalışma koşulları için düzenleme yapılmalıdır. Özel okul kurmak için gerekli altyapı ve hizmet koşulları yeniden düzenlenebilir.
- Kız çocuklarını eğitime erişimini güçleştiren çocuk yaşta evlilik ile kararlı bir mücadele gerekmektedir. Bu amaçla ülke genelinde sosyal hizmet ve denetim personeli görevlendirilebilir. Hukuki ve psikolojik destek için yasal mevzuat güçlendirilebilir, bu amaçla kurumsal altyapı oluşturulabilir.
- İlköğretimde karşılaşılan dil bariyerini aşmak için çift dilli eğitim modelleri gözden geçirilebilir ve öğrenciler Türkçeyi eksiksiz öğrenene kadar çift dilli model sürdürülebilir.
- Öğrencilerin yurda fiziksel erişim, giriş-çıkış saatleri ve bunlarla ilişkili ortaya çıkan cinsiyet temelli ayrımcılığı ortadan kaldırmaya katkı sağlamak için yurtlar olabildiğince üniversite kampüslerinin içine yapılabilir.
- Toplumsal cinsiyet eğitimi ile cinsel sağlık ve yaşam eğitimleri üniversite müfredatına eklenebilir.
- Her düzeydeki eğitim politikaları belirlenirken uzun-orta ve kısa vadeli amaçlar anahatlarıyla ortaya konmalı ve bu süreç tüm siyasi partiler ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının katkısıyla şeffaf ve kamusal tartışmaya açık şekilde ilerlemelidir.
- Eğitim politikalarının belirlenmesi ve gerekli hallerde değiştirilmesi süreçleri hem kamunun hem sivil toplum paydaşlarının katılacağı bir ulusal komisyonun yetkisine devredilirse siyasetin etkisi asgari düzeye indirilebilir.
- Nitelikli akademisyen yetiştiren ve bu işi ülkenin başarılı üniversiteleriyle işbirliği içinde yürüten ÖYP (Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı) gibi projelere geri dönülebilir.
- Doçentlik sınavındaki mülakat uygulamasına geri dönülmelidir. Uluslararası eğitmen ve öğrenci hareketliliği için yurtiçi ve yurtdışı değişim programlarının desteklenmesi ve maddi kaynakların olabildiğince erişime açık olması gereklidir.
- Üniversite süresince öğrencilerin staj yapabilmesi için gerekli özel sektör teşvikleri ve yasal düzenlemeler oluşturulabilir.
- Üniversite öncesi ve üniversite eğitiminde eğitimin pratikle ilişkisi kuvvetlendirilmeli, laboratuvar ve uygulama birimleri yaygınlaştırılmalı, öğrencinin ekonomik ve bilimsel etkinlikle bağı kurulmalı.
- Üniversitelerin kültürel ve sportif faaliyetler için bütçe ayrımları, kampüsleri bir sosyalleşme zemini olarak görmeleri gerekmektedir.

- Yabancı dil öğretiminin eğitim sisteminin önemli parçalarından biri haline getirilmesi, küçük yaştan itibaren daha yoğun eğitim verilmesi gerekmektedir. Üniversitelerin, Türkçe eğitim verseler dahi, bazı seçmeli dersleri yabancı bir dilde sunmaları sağlanabilir.
- Üniversitelerin ortak müfredatında yer alan ve işlevini kaybeden YÖK derslerinin yerine “Bilime Giriş”, “Cumhuriyet Tarihi” gibi dersler müfredata eklenebilir.
- Kütüphane sayıları artmalı, üniversite kütüphanelerinin kapasitesi geliştirilmelidir. Öğrencilerin bilgisayar, internet, tablet gibi teknolojik altyapıya erişimi kolaylaştırılmalıdır.
- Üniversiteye yığılmayı azaltmak için meslek eğitim yaygınlaştırılabilir ve cazip hale getirilebilir. Meslek eğitiminin cazip hale gelebilmesi için istihdam piyasasında koşullar iyileştirilmeli, girişimci gençler teşvik edilmeli, yeni iş fikirleri için akademik ve sektörel destek almaları sağlanmalı.
- Akademik özgürlükleri ve üniversite özerkliğini tesis etmek için YÖK’ün mevcut yapısı yerine daha çok koordinasyon ve kalibrasyon gibi alanlarda etkin bir düzenleyici mekanizmaya ihtiyaç vardır. Gerekli adımların ardından YÖK’ün yetkileri üniversitelere ve üniversitelerin oluşturacağı özerk bir koordinasyon kuruluna devredilebilir.
- Üniversite yöneticileri daha önce olduğu gibi üniversite içinde yapılacak seçimlerle belirlenebilir.
- Gerek öğrenci kulüpleri gerekse öğrenci konseyleri karar alma süreçlerinde aktif olmalı ve yönetim ile öğrenciler arasında şeffaf bir süreç işletilmelidir.
- İfade hürriyetini ve akademik özgürlüğü temin edecek yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Özel üniversitelerdeki akademisyenler için iş güvenliğini sağlayacak yasal altyapı oluşturulmalıdır.
- Üniversite eğitiminin kalitesinin artırılması için üniversite bütçeleri artırılması gerekir.
- Okullarda görme engelliler için fiziki altyapı ülke genelinde yaygınlaştırılmalı, elektronik kaynaklara erişim yasaların gerektirdiği biçimde temin edilmelidir.

Yukarıdaki öneriler “Gençliğin Yüzleri” kapsamında; gençler için, gençler öncülüğünde gerçekleştirilen bir kamusal tartışmanın sonucunda ortaya çıkmıştır. 8 şehirden 693 gencin katılımıyla gerçekleştirilen bu kamusal tartışma sonucunda çıkan çözüm önerileri; gençlerin siyasi partilerden beklentilerini göstermekte ve gençlerin eşit yurttaşlar olarak karar alma süreçlerinde yer alma istekliliklerini de ortaya koymaktadır.

“Gençliğin Yüzleri” olarak siyasi partilerden talebimiz; gençler tarafından, gençlerin sorunlarına çözüm üretmek için yürütülen bu kamusal tartışmaya dahil olmaları ve bu tartışmanın büyümesine ve derinleşmesine katkıda bulunmalarıdır. Gençlerin sorunlarına çözüm bulmak isteyen siyasi partiler, çözümlerin arandığı kamusal tartışmaları gençlerle birlikte tasarlamalı ve tüm gençlerin bu kamusal alana güven içinde katılmasını sağlayacak bir şeffaflık içerisinde yürütmeleridir.